

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XXXII, 1

SECTIO K

2025

ANDRZEJ SZCZEPAŃSKI

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa

ORCID ID: 0000-0003-0632-1713

*Zagadnienie bezpieczeństwa w programie
wyborczym KWW Mniejszość Niemiecka w wyborach
parlamentarnych w 2023 r.*

The Issue of Security in the Electoral Program of the Electoral Committee of the German Minority
in the 2023 Parliamentary Elections

ABSTRAKT

Nadrzędnym celem niniejszego artykułu było podjęcie próby przedstawienia założeń programowych Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka w wyborach do Sejmu i Senatu w 2023 r. w aspekcie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Omówiono najważniejsze założenia teoretyczne, w tym m.in. dokonano eksplanacji pojęcia „bezpieczeństwo”, jego typologii i wybranych rodzajów. Przedstawiono wyniki głosowania i wskazano na potencjalną przyczynę spadku poparcia udzielonego kandydatom mniejszości. Zastosowano następujące metody badawcze: komparystyczną, systemową i statystyczną, przy wykorzystaniu analizy źródeł i krytyki piśmiennictwa jako przykładowych technik badawczych.

Słowa kluczowe: Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka, województwo opolskie, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej na Śląsku Opolskim, bezpieczeństwo, wybory parlamentarne

WSTĘP

Zgodnie z Ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym [Ustawa... 2005] mniejszość niemiecka jest jedną z dziewięciu uznanych mniejszości narodowych w Polsce, będąc jednocześnie najliczniejszą spośród wyżej wymienionych społeczności. Jej największe skupiska odnotowuje się na obszarze

województwa opolskiego, a także m.in. w województwie śląskim, warmińsko-mazurskim, dolnośląskim, lubuskim i zachodniopomorskim [*Niemcy...*]. Obszar pierwszego z wymienionych, a także zachodnia część województwa śląskiego stanowią tereny działalności największej spośród wszystkich organizacji mniejszościowych w Polsce – Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim (TSKN). W skład jego struktury wchodzi ponad 300 jednostek terenowych, tzw. Niemieckich Kół Przyjaźni – *Deutsche Freundschaftskreise* (DFK), ulokowanych przede wszystkim w miejscowościach o charakterze wiejskim [*Struktura...*]. Podstawowa działalność TSKN koncentruje się na dwóch obszarach aktywności: politycznej i kulturalnej [Czok 2022: 52]. Towarzystwo, a także zdecydowana większość innych organizacji mniejszości niemieckiej są zrzeszone w Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce z siedzibą w Opolu (ZNSSK), pełniącego rolę tzw. organizacji dachowej¹.

Nadrzędnym celem niniejszego artykułu było przedstawienie programu wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (KWW MN) w wyborach parlamentarnych w 2023 r. w aspekcie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Organizacja ta już od początku lat 90. XX w. delegowała swoich przedstawicieli do rywalizacji wyborczej, zarówno na szczeblu lokalnym (samorządowym), jak i centralnym (do parlamentu). Na potrzeby niniejszej pracy wykorzystano następujące metody i techniki badawcze, m.in.: systemową, analizy źródeł (w tym internetowych), komparatystyczną, statystyczną i krytyki piśmiennictwa.

KWW MNIEJSZOŚĆ NIEMIECKA JAKO REPREZENTACJA POLITYCZNA GRUPY

Ustalenie precyzyjnych danych dotyczących liczebności mniejszości niemieckiej w Polsce jest zadaniem skomplikowanym. W latach 90. XX w. wskazywano, że należy do niej między 300 a 500 tys. członków, natomiast przeprowadzony po raz pierwszy w 2002 r. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań (NSP) wykazał obecność 143 587 osób [Popieliński 2011: 76–77]. Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej ZNSSK wynika, że na przełomie drugiej i trzeciej dekady XXI w. do mniejszości należało między 300 a 350 tys. przedstawicieli, z czego ok. 220 tys. zamieszkiwało teren Śląska Opolskiego [Rosenbaum, Janusz, Donath-Kasiura, Hassa, Cuber 2018: 60]. W trakcie NSP 2021 odnotowano 144 177 niemieckich deklaracji narodowościowych, w tym 59 911 w województwie opolskim [*Tablice z ostatecznymi danymi*]².

¹ Oprócz TSKN w skład ZNSSK wchodzi dodatkowo 24 organizacje mniejszości niemieckiej [Członkowie stali ZNSSK].

² Do momentu powstania niniejszego artykułu (kwiecień 2025 r.) nie wykazano, ile spośród osób deklarujących podczas NSP narodowość niemiecką posiadało obywatelstwo polskie, co stanowi jeden z warunków przynależności do mniejszości narodowej.

TSKN zostało utworzone w 1990 r. i do 1993 r. funkcjonowało pod nazwą Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Mniejszości Niemieckiej na Śląsku Opolskim [Matelski 1999: 294]. Początkowo do jego podstawowej aktywności zaliczono m.in.: krzewienie oświaty, kultury i sztuki niemieckiej oraz reprezentowanie mniejszości przed polskimi władzami państwowymi [Tuta 2003: 22]. Współcześnie, zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej TSKN, nadrzędnym celem działalności jest „animacja i wspieranie życia kulturalnego Mniejszości Niemieckiej, rozwój niemieckojęzycznego szkolnictwa w regionie, propagowanie dwujęzyczności mieszkańców regionu jak również wspieranie instytucji o charakterze społecznym, jak np. przy DFK – stanowiące częstokroć lokalne Domy spotkań, biblioteki, szkoły, itd. Projekty kulturalne realizowane przez TSKN mają promować kulturę niemiecką i mniejszość niemiecką wśród mieszkańców województwa i okolic oraz budować więzi z małą ojczyzną, kultywować tradycje specyficzne dla regionu Śląska Opolskiego, także praca nad zmianą postrzegania Niemców w Polsce oraz kooperacja z administracją publiczną i innymi stowarzyszeniami działającymi na terenie województwa” [*O organizacji...*]. Wskazane założenia są realizowane na dwóch płaszczyznach aktywności: kulturalno-oświatowej i społeczno-politycznej. Pierwsza obejmuje m.in. realizowanie dwujęzyczności w szkołach, przygotowywanie konkursów, wyjazdów integracyjnych i koncertów, prowadzenie niemieckojęzycznych szkółek piłkarskich, a także organizację mszy świętej w języku niemieckim. Do działalności społecznej zaliczają się np. projekty i kampanie aktywizujące seniorów, natomiast aktywność polityczna jest prowadzona przez działaczy poszczególnych DFK, którzy zrzeszeni w ramach KWW MN biorą udział w procesie selekcji kandydatów, delegując swoich przedstawicieli do rywalizacji wyborczej do ciał obieralnych, zarówno na szczeblu samorządowym, tj. do rad gmin i powiatów oraz do Sejmiku Województwa Opolskiego, jak i centralnym – do Sejmu i Senatu [Opiola, Czabanowska 2023: 73–74].

Mniejszość niemiecka po raz pierwszy zaangażowała się w walkę o głosy w lutym 1990 r., gdy w okręgu opolskim odbyły się wybory uzupełniające do Senatu. Reprezentował ją Henryk Kroll, który wprawdzie nie zdobył mandatu, ale uzyskany przez niego rezultat (ponad 125 tys. głosów) ukierunkował „instytucjonalizującą się mniejszość narodową na działalność polityczną. Odtąd mniejszość niemiecka, ale ta skupiona w TSKN, choć funkcjonująca formalnie jako organizacja pozarządowa o tytułowym społeczno-kulturalnym profilu działalności, stała się jednym z kluczowych aktorów opolskiego życia politycznego” [Mazurkiewicz 2023: 316]. Po 1990 r. komitety wyborcze mniejszości brały udział w kolejnych wyborach parlamentarnych i samorządowych III RP [Popieliński 2020; Lis 2016; Mazurkiewicz 2022; Kownacka 2023; Niebylski 2023; Szczepański 2022a, 2022b; Nijakowski 2020; Alberska 2014; Ganowicz 2014], największe sukcesy osiągając w pierwszej połowie ostatniej dekady XX w. Od tego momentu, co w szczególności uwidoczniło się w przypadku wyborów do Sejmu i Senatu, sukcesywnie malało poparcie udzielane kandydatom mniejszości, determinując tym samym zmniejszenie reprezentacji politycznej grupy

w Parlamencie³. W 2023 r. KWW MN ponownie przystąpił do walki o mandaty, a w jego ofercie programowej szczególnego znaczenia nabrały kwestie związane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem.

W tym miejscu celowe będzie wskazanie, że TSKN z uwagi na kompleksowe zaspokajanie potrzeb swoich członków (zarówno o charakterze materialnym, jak i duchowym) osiągnęło status „partii etnicznej”. A ta, zgodnie ze stanowiskiem Lecha Nijakowskiego i Sławomira Łodzińskiego, oznacza „organizację społeczną (a więc także stowarzyszenie), które jest oficjalnym przedstawicielem grupy etnicznej lub narodowej i dąży do udziału we władzy na wszystkich jej szczeblach – lokalnym, regionalnym i centralnym” [Nijakowski, Łodziński 2003: 163]. Jednocześnie głosowanie na kandydatów Towarzystwa różni się od tradycyjnego poparcia politycznego podczas wyborów, ponieważ opiera się przede wszystkim na przynależności etnicznej kandydatów.

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA I JEGO TYPOLOGIA

Termin „bezpieczeństwo” w potocznym rozumieniu [Zięba 2012: 7] jest wskazywany jako brak zagrożeń⁴. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na wieloznaczność i złożoność pojęcia, które stanowi obiekt zainteresowania wielu dyscyplin, m.in. nauk o bezpieczeństwie, nauk o polityce, nauk prawnych, historii, socjologii i psychologii. Bezpieczeństwo może być pojmowane zarówno w kontekście pozytywnym, jak i negatywnym, obiektywnym i subiektywnym, a także w aspekcie normatywnym i redukcji ryzyka oraz stanowić przedmiot interpretacji prawnych [Sulowski 2014: 11–12].

Ryszard Zięba stoi na stanowisku, że pojęcie bezpieczeństwo wywodzi się od łacińskiego terminu *sine cura* (*securitas*), tłumaczonego jako „bez pieczy” [Zięba 2014: 13] i oznaczającego stan pewności, spokoju, zabezpieczenia i jego poczucia oraz ochronę przed niebezpieczeństwem i brak zagrożenia⁵. To również zaspokojenie takich potrzeb, jak m.in.: tożsamości, pewności rozwoju, istnienia, przetrwania, niezależności,

³ W kadencji 1991–1993 mniejszość reprezentowało siedmiu posłów i jeden senator, natomiast w latach 1993–1997 – czterech posłów i ponownie jeden senator. Podczas trzech kolejnych kadencji, tj. od 1997 do 2007 mniejszość niemiecka miała dwóch posłów, a latach 2007–2023 już tylko jednego.

⁴ Na potrzeby niniejszej pracy przyjęto, że termin zagrożenie oznacza „subiektywne (a więc zależne od percepcji podmiotu postrzegającego) lub/i obiektywne (rzeczywiste) występowanie niebezpieczeństwa dla istotnych dla danego podmiotu wartości zaliczanych do jego bezpieczeństwa. Zagrożenie kieruje się na konkretne wartości, które są przedmiotem ochrony przez dany podmiot” [Zięba 2012: 10].

⁵ Powyższe stanowisko podważa Leszek F. Korzeniowski, uważając, że „mało warta jest hipoteza podawana jako pewnik przez większość dotychczasowych publikacji, w których pochodzenie terminu bezpieczeństwo wyjaśniane jest poprzez odwołanie się do łacińskiego *se* – oddzielnie, osobno, lub *sine* oznaczającym »bez«, oraz *cura* – troska, staranie, dbałość o coś, o kogoś, opieka, co ma odpowiadać staropolskiemu »piecza«, a »bezpieczeństwo« – »bez opieki« [...]. Otaczanie opieką oznacza przecież zapewnienie bezpieczeństwa (czyli jest synonimem bezpieczeństwa). W takim razie »bez pieczy« znaczy: »bez – bezpieczeństwa«, co jest właśnie zaprzeczeniem, antonimem (a nie synonimem) bezpieczeństwa”.

posiadania i całości [Zięba 2004: 27]. To także potrzeba podmiotowa różnorodnych uczestników, zarówno w aspekcie jednostkowym, jak i grupowym (np. narodów, społeczeństw, państw i systemów międzynarodowych) oraz instytucji je reprezentujących. Autor zwrócił też uwagę na fakt, że potrzeba bezpieczeństwa posiada charakter egzystencjalny (naczelny) i jest niezbywalna [Zięba 2014: 13], co oznacza, że jej deficyt powoduje niepokój i poczucie zagrożenia. W związku z tym podmioty próbują wpływać na otoczenie, aby wyeliminować niebezpieczeństwa lub je istotnie ograniczyć, usuwając tym samym własne obawy, niepokoje, lęki i niepewność. Mogą to być działania o charakterze wewnętrznym lub zewnętrznym, co umożliwia zdefiniowanie dwóch podstawowych rodzajów bezpieczeństwa: wewnętrznego (oznaczającego m.in. zapewnienie stabilności i harmonii podmiotu, zarówno w aspekcie jednostkowym, jak i zbiorowym) oraz zewnętrznego (określanego jako brak zagrożenia ze strony innych podmiotów). Oba rodzaje bezpieczeństwa, występując razem, wyznaczają składową ogólnego bezpieczeństwa podmiotu [Zięba 2004: 28].

Warta odnotowania jest koncepcja Janusza Gierszewskiego, zgodnie z którą bezpieczeństwo wyznacza elementarną potrzebę człowieka i jest jego podstawowym prawem. Trudno przy tym ustalić jednoznaczną definicję pojęcia z uwagi na jego nieostrość i powszechne uznanie jako stanu wolnego od trosk. Bezpieczeństwo bywa bowiem wskazywane zarówno jako stan, jak i proces, w którym usytuowane na określonym obszarze podmioty – np. mieszkańcy wyznaczonego terytorium i funkcjonujące w nim instytucje – są wpisane w system ochrony prawnej przed zagrożeniami, w tym m.in. naturalnymi, technicznymi i antropomorficznymi [Gierszewski 2013: 11].

Na potrzeby niniejszej pracy przyjęto za Włodzimierzem Fehlerem, że bezpieczeństwo oznacza „stan pewności i spokoju wynikający z niskiego poziomu zagrożeń, posiadania pozytywnych perspektyw rozwojowych oraz skutecznych środków ochrony przed negatywnie wartościowanymi zjawiskami i procesami”. Rozpatrywane może być zarówno w kontekście negatywnym (węższym), jak i pozytywnym (szerszym). W pierwszym oznacza brak zagrożeń i podkreśla szczególne znaczenie działań w tym celu podejmowanych. Ujęcie pozytywne wskazuje natomiast, że „bezpieczeństwo jest widziane przede wszystkim z perspektywy aktywnego kształtowania pewności przetrwania, posiadania fundamentalnych wartości i swobód rozwojowych danego podmiotu”. Autor stoi jednocześnie na stanowisku, że chociaż bezpieczeństwo jest kategorią niepodzielną, to dla celów praktycznych konstruowane są jego różne typologie, np. w oparciu o podmiot, przedmiot, przestrzeń, czas i źródło zagrożeń [Fehler 2012: 9].

Typologia zaproponowana przez Lecha Chojnowskiego jest związana z podziałem związanym z wymiarem podmiotowo-przedmiotowym i obejmuje następujące rodzaje bezpieczeństwa: globalne, regionalne, państwa/narodowe, określonej zbiorowości/lokalne i personalne (osobiste). Autor wskazał przy tym na takie sektory bezpieczeństwa, jak: polityczny, militarny, ekonomiczny, ekologiczny, kulturowo-

Według autora etymologii pojęcia należy upatrywać w kontekście mitologicznej bogini Securitas, która w starożytnym Rzymie uosabiała bezpieczeństwo [Korzeniowski 2016: 141–142].

-tożsamościowy i bezpieczeństwa powszechnego [Chojnowski 2015: 135]. Michał Huzarski zwrócił z kolei uwagę na dychotomiczne postrzeganie omawianej kategorii, wyróżniając następujące aspekty bezpieczeństwa: zewnętrzny (tj. brak zagrożeń od innych podmiotów) i wewnętrzny (m.in. stabilne i harmonijne funkcjonowanie określonego systemu). Wskazał przy tym na jego następujące wymiary: jednostkowy, grupowy, narodowy (państwowy) i międzynarodowy [Huzarski 2009: 12]. W niniejszej pracy przyjęto typologię zaproponowaną przez Jerzego Stańczyka, który dokonał kategoryzacji na podstawie następujących zmiennych: podmiot bezpieczeństwa (mogą to być zarówno pojedyncze jednostki, jak i większe zbiorowości), jego przedmiot (m.in. bezpieczeństwo polityczne⁶, kulturowe⁷, społeczne⁸, ekologiczne⁹ i ekonomiczne¹⁰), przestrzeń (np. bezpieczeństwo miejscowe, lokalne i regionalne) i cel (bezpieczeństwo w aspekcie pozytywnym, oznaczające m.in. zdolność do zaspokojenia określonych potrzeb i bezpieczeństwo w znaczeniu negatywnym, tj. wolność od zagrożeń) [Stańczyk 1996: 20–28].

⁶ Bezpieczeństwo polityczne dotyczy niezależności politycznej państwa (jego suwerenności) i zapewnienia warunków do niezakłóconego funkcjonowania jego systemu politycznego. Wśród podmiotów bezpieczeństwa politycznego znajdują się następujący uczestnicy procesów politycznych (zbiorowi lub indywidualni), m.in.: państwo, instytucje władzy, podmioty polityczne i obywatele posiadający prawa polityczne, bez względu na deklarowaną przez nich narodowość [Zalewski 2017: 346–347].

⁷ Bezpieczeństwo kulturowe oznacza „zdolność państwa do ochrony tożsamości i dóbr kultury oraz dziedzictwa narodowego szczególnie w warunkach otwarcia na świat, umożliwiających rozwój kultury poprzez internalizację wartości niesprzecznych z własną tożsamością” [Kośmider 2014: 28]. Zdaniem niektórych badaczy kategorią współlistniejącą z zagadnieniem bezpieczeństwa kulturowego (ale również bezpieczeństwa społecznego) jest kategoria bezpieczeństwa tożsamościowego, znajdująca w szczególności zastosowanie w „kontekście wizji narodu – jego powiązania z tradycyjnymi wierzeniami przodków, wizją historii, położenia w środowisku międzynarodowym czy moralności narodu” [Zajdel 2023: 9]. Mając powyższe na uwadze, można skonstatować, że – w przypadku mniejszości narodowych i etnicznych – bezpieczeństwo kulturowe będzie sytuacją, w której wskazanym społecznościom zagwarantowana będzie możliwość umacniania własnej odrębności i tożsamości etnicznej, utrwalanie i rozwijanie swojej kultury, przy jednoczesnym korzystaniu z dorobku kulturowego innych grup narodowościowych [Szyszlak 2015: 30].

⁸ Bezpieczeństwo społeczne, funkcjonujące również pod nawą bezpieczeństwa ludzkiego, dotyczy stwarzania poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (jako podstawowym podmiotom wskazanego bezpieczeństwa) warunków do godnej egzystencji, rozwoju, zapobiegania zagrożeniom ekonomicznym, a także zagwarantowania wolności i praw obywatelskich. Bezpieczeństwo społeczne obejmuje również zaspokajanie potrzeb psychiczno-emocjonalnych, egzystencjalno-socjalnych, interakcyjnych i edukacyjno-kulturalnych [Loranty 2017: 374–378].

⁹ Zdaniem Aleksandra Wasiuty bezpieczeństwo ekologiczne „zapewnia ochronę żywotnych interesów społeczeństwa ludzkiego, środowiska naturalnego i stanów rzeczywistych lub potencjalnych zagrożeń stwarzanych przez sztuczne lub naturalne czynniki na środowisko. Bezpieczeństwo ekologiczne jest kategorią społeczną będącą nieodłączną częścią społeczeństwa ludzkiego i tworzącą się w ramach stosunków społecznych” [Wasiuta 2018: 82].

¹⁰ Bezpieczeństwo ekonomiczne stanowi kategorię złożoną i wieloaspektową. Może odnosić się zarówno do bezpieczeństwa całego społeczeństwa, jak i konkretnych grup lub jednostek. W pierwszym przypadku dotyczy sytuacji, w której społeczeństwo czuje się bezpieczne z uwagi na odpowiednie funkcjonowanie skarbu państwa i niską stopę bezrobocia. Z kolei bezpieczeństwo ekonomiczne jednostek jest pojęciem subiektywnym, uzależnionym wyłącznie od ich osobistego poczucia pewności i stałości [Leszczyńska 2018: 290].

WYBRANE ZAŁOŻENIA APELU WYBORCZEGO KWW MN

Wybory parlamentarne, zgodnie z postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [*Postanowienie...* 2023], zostały zarządzane 15 października 2023 r. KWW MN przystąpił do nich, zgłaszając listę 24 kandydatów w wyborach do Sejmu w okręgu wyborczym nr 21, obejmującym województwo opolskie i jednego kandydata w elekcji do Senatu – w okręgu nr 52, tj. na obszarze powiatu opolskiego i miasta na prawach powiatu – Opola [*Wybory...* 2023]. Wśród ubiegających się o mandaty poselskie znaleźli się m.in.: poseł mniejszości – Ryszard Galla, Przewodniczący Sejmiku Województwa Opolskiego, przewodniczący TSKN i ZNSSiK – Rafał Bartek, Wicemarszałek Województwa Opolskiego – Zuzanna Donath-Kasiura i były wiceprzewodniczący TSKN – Norbert Rasch [*KWW Mniejszość...*]. Kandydatem do Senatu został Starosta Opolski – Henryk Lakwa [Majnusz 2023].

Inauguracja kampanii wyborczej KWW MN miała miejsce w Opolu 31 sierpnia podczas konwencji, w trakcie której zaprezentowano hasło ugrupowania: „Opolskie. Region dialogu”. Przedstawiono program wyborczy „odwołujący się do wartości płynących z wiary, chrześcijańskich tradycji i wartości, europejskiej kultury oraz wielokulturowego bogactwa historycznego Śląska” [Ogiolda 2023]. W jego preambule wskazano, że „troska o człowieka – jego godność i dobre funkcjonowanie w społeczeństwie oraz państwie, dbałość o systematyczny rozwój i wielokulturowość regionu, poszanowanie niezwykłych praw ludzkich oraz wielowiekowych tradycji śląskich, zapewnienie bezpieczeństwa i dobrobytu rodzin, budowanie dobrych relacji międzynarodowych oraz silnej pozycji Polski w Unii Europejskiej – to nadrzędne cele, jakie stawia sobie Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka (KWW MN) w swojej działalności [*Program Wyborczy* 2023]”. Skonstruowany wokół 10 problemów („najważniejszych celów i zadań”) program zawierał następujące treści:

1. „Przywrócenie pełni praw mniejszości niemieckiej do nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości”. Na mocy rozporządzenia Ministra Nauki i Edukacji [*Rozporządzenie...* 2022] od 1 września 2022 r. w publicznych placówkach edukacyjnych ograniczono liczbę godzin nauki języka niemieckiego z trzech do jednej tygodniowo. Zdaniem działaczy KWW MN naruszono tym samym prawo mniejszości do zachowania i rozwoju własnego języka, co negatywnie wpływało na wielokulturowy charakter regionu. Zadeklarowano, że nowo wybrani parlamentarzyści podejmą odpowiednie działania w celu przywrócenia *status quo* sprzed zmian.
2. „Wzmocnienie praw mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności regionalnych funkcjonujących w Polsce”. Zdaniem członków KWW MN mniejsza liczba niemieckich deklaracji narodowościowych odnotowywana w trakcie spisów powszechnych była determinowana niekorzystną sytuacją mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Brak możliwości ich swobodnego rozwoju wiązał się z zagrożeniem utraty przez nie własnej tożsamości i tym samym wpływał negatywnie na bogactwo kulturowe państwa. W związ-

ku z tym zadeklarowano, że parlamentarzyści mniejszości niemieckiej będą stali na straży praw wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych oraz podejmą kroki zmierzające do zwiększenia ich finansowania.

3. „Działanie na rzecz rozwoju województwa opolskiego, ochrony jego wielokulturowości oraz wzmacniania roli i możliwości samorządu”. Dynamiczny rozwój województwa związany jest m.in. z jego bogactwem kulturowym, który tworzą mniejszość niemiecka, osoby o śląskiej tożsamości regionalnej, Kresowianie i ich potomkowie. Dzięki aktywności lokalnych samorządów, w tym zarządzanych przez mniejszość niemiecką, poprawił się m.in. stan dróg w regionie, wyposażenie szkół, szpitali i jednostek kultury. Istotną rolę odegrali tu parlamentarzyści KWW MN, w szczególności poseł R. Galla. Złożono obietnicę, że reprezentanci mniejszości będą m.in. „wspierać w parlamencie i instytucjach centralnych wszystkie inicjatywy, których celem będzie rozwój województwa opolskiego”.
4. „Wzmacnianie edukacji w regionie oraz działania na rzecz poprawy systemu edukacji w kraju”. Znajomość języka niemieckiego nie tylko wzbogaca wielokulturowy walor Opolszczyzny, ale posiada również aspekt praktyczny. Uwidocznia się on zwłaszcza w kontekście współpracy z inwestorami zagranicznymi, głównie z zachodniej granicy państwa polskiego. Kandydaci KWW MN zadeklarowali m.in. podjęcie działań mających na celu przywrócenie pełnego wymiaru godzin nauki języka niemieckiego w publicznych placówkach edukacyjnych i utworzenie w 10 gminach województwa opolskiego 10 ośrodków z nauczaniem dwujęzycznym (polsko-niemieckim). Wyrażono również chęć powołania Regionalnego Centrum Edukacji Mniejszości Niemieckiej, tj. zespołu szkół, w którym nauczanie (na szczeblu podstawowym i średnim) byłoby prowadzone w tych językach.
5. „Działania na rzecz równego traktowania kobiet i mężczyzn”. Mimo że równouprawnienie kobiet i mężczyzn, np. w kwestii wynagradzania za pracę oraz podczas postępowań awansowych, wydaje się w XXI w. oczywistością, to jednak odnotowuje się przypadki przeczące tej sytuacji. Działacze mniejszości zadeklarowali zaangażowanie w inicjatywy mające na celu m.in. wyrównanie szans kobiet i mężczyzn, w tym także zapobieżenie wykluczeniu zawodowemu kobiet po okresie wychowywania dzieci. Dodatkowo postulowali zapewnienie kobietom pełnej dostępności i finansowania badań medycznych, szczególnie w trakcie ciąży. Powyższe rozwiązania skutkowałyby zwiększeniem poczucia bezpieczeństwa rodziny, będącej najważniejszą komórką społeczną.
6. „Działanie na rzecz przywrócenia i umacniania silnej pozycji Polski w Unii Europejskiej oraz wzmacniania bilateralnych, polsko-niemieckich relacji”. W opinii członków KWW MN „skrajne frakcje polityczne, wykorzystując korzystny dla nich układ sił politycznych”, wprowadziły do dyskursu politycznego „antyunijną retorykę”, kwestionując przy tym poszanowanie praw

mniejszości narodowych, mimo że były one jednym z kryteriów wstąpienia Polski w struktury europejskie. Dlatego kandydaci Komitetu zadeklarowali aktywną działalność i współpracę ze wszystkimi ugrupowaniami politycznymi na rzecz przeciwdziałania tendencjom separatystycznym, a także odbudowanie, umocnienie i ustabilizowanie pozycji Polski w Unii Europejskiej. Zobowiązali się również do podjęcia działań na rzecz wzmocnienia relacji polsko-niemieckich, w tym do utworzenia Instytutu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

7. „Działania na rzecz poprawy funkcjonowania służby zdrowia oraz dostępności opieki zdrowotnej dla pacjenta”. Zbyt długie oczekiwanie na wizytę lekarską, wybiórcze podejście do zdrowia pacjenta i brak koordynacji w systemie leczenia to podstawowe dysfunkcje służby zdrowia. Jako remedium na opisywany stan rzeczy przedstawiciele mniejszości zaproponowali m.in.: poprawę standardów obiektów medycznych i zasad ich funkcjonowania, przeprowadzenie kompleksowej reformy służby zdrowia zawierającej np. aktualną strukturę wieku pacjentów i ich potrzeby społeczne, a także zwiększenie stabilności finansowania świadczeń zdrowotnych. Zadeklarowano również „działania na rzecz profilaktyki i edukacji zdrowotnej czy edukacji z zakresu zdrowego stylu życia, która powinna zaczynać się już w przedszkolach i szkołach”.
8. „Działania mające na celu stabilizację finansów publicznych, w tym obniżenie inflacji i zmniejszenie długu publicznego”. Pandemia Covid19, a także eskalacja wojny rosyjsko-ukraińskiej w 2022 r. przyczyniły się do istotnego wzrostu deficytu budżetowego w Polsce. Zdaniem przedstawicieli KWW MN stale rosnące wydatki państwa mogą doprowadzić do załamania finansów publicznych w kraju. Z uwagi na ten fakt kandydaci mniejszości zadeklarowali m.in. włączenie się w proces „stabilizacji długu publicznego i poprawy kontroli w zakresie finansów publicznych”. Zgłosili również gotowość partycypowania w działaniach mających na celu uczynienie systemu podatkowego bardziej czytelnym i opartym „na stabilnym prawodawstwie oraz stabilnej wykładni organów administracji skarbowej”.
9. „Inicjatywy mające na celu poprawę bezpieczeństwa Polski”. Rozgrywająca się za wschodnią granicą Polski pełnoskalowa wojna sprawiła, że kwestia bezpieczeństwa państwa, np. w kontekście obrony jego przestrzeni powietrznej, nabrała szczególnego znaczenia. Tym samym zaistniała konieczność zintensyfikowania współpracy międzynarodowej w ramach NATO i Unii Europejskiej. KWW MN zadeklarował czynny udział „we wszelkich inicjatywach mających na celu realizację działań zmierzających do wzmocnienia bezpieczeństwa Polski”. Zdaniem kandydatów największy nacisk należy położyć na budowanie dobrych relacji (także gospodarczych) z Niemcami, w czym od wielu lat pośredniczy mniejszość niemiecka w Polsce.
10. „Działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu jako dobra wspólnego”. Postępujący proces zmian klimatycznych determinuje występowanie ekstre-

malnych zjawisk pogodowych, które stanowią zagrożenie dla ludności i powodują duże straty finansowe. W związku z powyższym kandydaci KWW MN zadeklarowali włączenie się w inicjatywy na rzecz ochrony klimatu, wśród których wyszczególniono m.in.: dywersyfikację źródeł zaopatrzenia w wodę (np. budowę i modernizację stosownej infrastruktury oraz zapewnienie skutecznej ochrony przeciwpowodziowej), zintensyfikowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (m.in. budowę biogazowni, upowszechnienie wykorzystania pomp ciepła i fotowoltaiki) i rewitalizację terenów zielonych w Opolu i Kędzierzynie-Koźlu [*Program Wyborczy...* 2023].

ZAKOŃCZENIE

Analiza programu wyborczego KWW MN pozwala na konstatację, że jego założenia odwoływały się do problematyki szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które R. Zięba określił jako stan spokoju, pewności, zabezpieczenia, braku zagrożeń i ochrony przed niebezpieczeństwem, a także zaspokojenia takich potrzeb, jak m.in.: tożsamości, pewności rozwoju, istnienia, przetrwania i niezależności. Jednocześnie, zgodnie ze stanowiskiem J. Stańczyka, obecne w apelu wyborczym „zagadnienie bezpieczeństwa” odnosiło się do jego następujących wymiarów: podmiotowego (dotyczyło mieszkańców Opolszczyzny, przede wszystkim o niemieckiej identyfikacji narodowościowej), przedmiotowego (np. bezpieczeństwa kulturowego i tożsamościowego¹¹, społecznego¹², politycznego¹³, ekonomicznego¹⁴, ekologicznego¹⁵ i militarnego¹⁶), przestrzennego (obejmując obszar województwa opolskiego,

¹¹ Były to następujące propozycje programowe, m.in.: podjęcie działań na rzecz przywrócenia pełnego wymiaru liczby godzin nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej; dążenie do zwiększenia środków finansowych na rzecz wzmocnienia wielokulturowego charakteru województwa opolskiego, a także monitorowanie realizacji przez państwo praw mniejszości narodowych i etnicznych.

¹² Dotyczyły tego następującego postulat, m.in.: egzekwowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn, zarówno w życiu zawodowym, jak i w prywatnym; zapewnienie kobietom holistycznej opieki medycznej, zwłaszcza w okresie ciąży; zwiększenie poczucia bezpieczeństwa rodziny jako podstawowej komórki społecznej i poprawa funkcjonowania służby zdrowia.

¹³ Wskazywano m.in. na konieczność wzmocnienia pozycji Polski w Unii Europejskiej; zintensyfikowanie przekazu promującego wartości demokratyczne w przestrzeni publicznej, a także zacieśnienie stosunków polsko-niemieckich.

¹⁴ Zadeklarowano np.: podjęcie działań na rzecz obniżenia inflacji i zmniejszenia długu publicznego, a także utworzenia stabilnego i czytelnego systemu podatkowego.

¹⁵ Zaproponowano m.in. zaangażowanie przedstawicieli mniejszości w działania mające na celu ochronę środowiska i klimatu, obejmujące skuteczną ochronę przeciwpowodziową, powszechne wykorzystanie energii odnawialnej i dywersyfikację źródeł zaopatrzenia w wodę.

¹⁶ Podkreślono konieczność zintensyfikowania i rozszerzenia współpracy międzypaństwowej w ramach NATO i Unii Europejskiej, szczególnie istotnej z chwilą rozpoczęcia pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej w 2022 r., a także zacieśnienie bilateralnych stosunków polsko-niemieckich.

a w niektórych kwestiach – również całego kraju¹⁷) i celu (zarówno w kontekście pozytywnym¹⁸, jak i negatywnym¹⁹).

Kandydaci Komitetu przystąpili do rywalizacji wyborczej w przeświadczeniu uzyskania dwóch mandatów w Sejmie i jednego w Senacie. W osiągnięciu tego celu miała pomóc intensywna kampania promocyjna, podczas której przygotowano m.in.: 100 000 ulotek, 36 000 kalendarzyków, 7000 plakatów i 1000 banerów. W 16 miejscowościach województwa opolskiego umieszczono billboardy reklamowe, bus z materiałami wyborczymi przemierzył po drogach regionu ok. 1500 km, a kandydaci Komitetu 42 razy spotkali się z potencjalnymi wyborcami. Nagrano 7 spotów radiowych, 5 telewizyjnych i zorganizowano 8 konferencji prasowych. KWW MN prowadził również akcję marketingową w internecie – posiadał własną stronę i był obecny w mediach społecznościowych [Myczka 2023].

Powyższa aktywność nie przełożyła się jednak na oczekiwany rezultat wyborczy, ponieważ żaden z kandydatów nie uzyskał mandatu [*Obwieszczenie...* 2023; *Obwieszczenie...* 2023a]²⁰. Po raz pierwszy od 1991 r. mniejszość nie wprowadziła swojego reprezentanta do parlamentu [Lepiarz 2023]. Jako przyczynę wskazywano zarówno stosunkowo wysoką frekwencję wyborczą w województwie opolskim²¹, której beneficjentami stały się komitety ogólnopolskie – m.in. Koalicja Obywatelska i Prawo i Sprawiedliwość [Kuc 2023], jak i zmniejszanie się grupy „elektoratu mniejszościowego”²², głosującego na KWW MN. W tej sytuacji w wyborach do samorządu terytorialnego, zarządzonych na 7 kwietnia 2024 r. [*Rozporządzenie...* 2024], działacze mniejszości przeformułowali obowiązujący dotąd „narodowościowy model” apelu, ukierunkowując go na rzecz „regionalnego („śląskiego”) wzorca głosowania. Przedstawiciele TSKN, Śląskie Stowarzyszenia Samorządowego²³ i „osoby

¹⁷ Był to np. postulat naprawy systemu edukacji w Polsce.

¹⁸ Proponowano m.in. zainicjowanie działań edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia i profilaktyki zdrowotnej.

¹⁹ Deklarowano np. wzmocnienie ochrony mniejszości narodowych i etnicznych przed naruszaniem ich praw przez państwo polskie.

²⁰ Na listę kandydatów KWW MN do Sejmu oddano 25 778 głosów (największą liczbę uzyskał R. Galla – 8743), natomiast kandydata do Senatu poparło 29 390 osób.

²¹ W 2023 r. wyniosła 66,55% w wyborach do Sejmu i 66,48% w wyborach do Senatu [*Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu* 2023]. W wyborach do Sejmu i Senatu w 2019 r. osiągnęła 52,91% [*Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu* 2019], w 2015 – 43,21% w wyborach do Sejmu i 47,37% w wyborach do Senatu [*Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu* 2015], w 2011 r. – 40,95% w wyborach do Sejmu i 40,36% w wyborach do Senatu [*Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu* 2011], a w 2007 r. – 45,53% w wyborach do Sejmu i Senatu [*Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu* 2007].

²² W wyborach z lat 2019, 2015, 2011 i 2007 r. na listę KWW MN do Sejmu oddano następującą liczbę głosów, odpowiednio: 32 094, 27 530, 28 014 i 32 462 [*Obwieszczenie...* 2019; *Obwieszczenie...* 2015; *Obwieszczenie...* 2011; *Obwieszczenie...* 2007]. Mniejszość niemiecką reprezentował wówczas tylko jeden poseł – Ryszard Galla.

²³ Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe – organizacja powstała w 1991 r., do której zadań należy m.in. popularyzacja wielokulturowości Śląska, pobudzanie aktywności społeczno-politycznej, a także „stwarzanie warunków do podnoszenia poziomu kultury, sztuki i oświaty środowisk śląskich ze szczególnym uwzględnieniem ludności pochodzenia niemieckiego”. Członkami Stowarzyszenia są byli i aktualni

spoza środowiska mniejszości, dla których kwestie zachowania wielokulturowości i wielojęzyczności stanowią dobra ponadczasowe, które powinny być zachowane”, utworzyli Komitet Wyborczy Wyborców Śląscy Samorządowcy [Ogiolda 2024]. Został on zgłoszony do rywalizacji o głosy w wyborach do rad gmin i powiatów, na urzędy wójtów i burmistrzów oraz do Sejmiku Województwa Opolskiego, osiągając w nich umiarkowany sukces [Szczepański 2024].

Na zakończenie warto jeszcze nadmienić, że wprawdzie w październiku 2023 r. kandydaci mniejszości niemieckiej nie uzyskali mandatów w Parlamencie, to jednak jej dotychczasowy poseł – R. Galla – został powołany na stanowisko Pełnomocnika Marszałka Sejmu ds. mniejszości narodowych i etnicznych. Znamienne jest również to, że „kandydaturę Ryszarda Galli w głosowaniu wsparli przedstawiciele różnych mniejszości narodowych, a sam doradca Marszałka Sejmu będzie reprezentować „wszystkie mniejszości narodowe, nie tylko niemiecką, z której się wywodzi” [Powołanie doradcy Marszałka... 2024].

BIBLIOGRAFIA

- Alberska, M. 2014. *Komitet wyborczy mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim w wyborach samorządowych 1990–2006*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Acta Politica”, nr 27, s. 153–163.
- Chojnowski, L. 2015. *Bezpieczeństwo. Zarys teorii*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk.
- Członkowie stali ZNSSK, b.d., <https://vdg.pl/wp-content/uploads/2024/05/Czlonkowie-stali-ZNSSK.pdf> (dostęp: 07.03.2025).
- Czok, M. 2022, *Czy zrobiono wystarczająco dużo? Sukcesy i rozczarowania mniejszości niemieckiej w kontekście trzydziestej rocznicy podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie*, [w:] *Mniejszościowe impresje. Trzydziestolecie polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie*, C. Obracht-Prondzyński, T. Janikowski (red.), Instytut Kaszubski, Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, Gdańsk–Opole.
- Fehler, W. 2012. *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski: aspekty teoretyczne i praktyczne*, Arte, Warszawa.
- Frekwencja w wyborach do Sejmu 2007*, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/F/21.htm> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Sejmu 2011*, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/att/160000/pl/okr-21.html#tabs-1> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Sejmu 2015*, https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm/0/0/21.html (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Sejmu 2019*, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/frekwencja/Koniec/sejm/pl/adm> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Sejmu 2023*, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/woj/160000?elections=sejm> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Senatu 2007*, <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SNT/PL/WYN/F/20.htm> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Senatu 2011*, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/att/160000/pl/okr-21.html#tabs-2> (dostęp: 15.04.2025).

działacze samorządowi z województwa opolskiego, w istotnej części reprezentujący mniejszość niemiecką [*Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe w Leśnicy*].

- Frekwencja w wyborach do Senatu 2015*, https://parlament2015.pkw.gov.pl/351_Wyniki_Senat/0/0/52.html (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Senatu 2019*, <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmsenat2019/pl/frekwencja/Koniec/senat/pl/adm> (dostęp: 15.04.2025).
- Frekwencja w wyborach do Senatu 2023*, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/woj/160000?elections=senat> (dostęp: 15.04.2025).
- Ganowicz, E. 2014. *Rywalizacja polityczna mniejszości narodowych w wyborach samorządowych w Polsce po roku 1989*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Gierszewski, J. 2013. *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys problemu*, Difin, Warszawa.
- Huzarski, M. 2009. *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa.
- Korzeniowski, L. F. 2016. *SECURITOLOGIA Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, EAS, Kraków.
- Kośmider, T. 2014. *Kulturowy wymiar bezpieczeństwa państwa polskiego – wyzwania i zagrożenia*, „Rozprawy Społeczne”, nr 1 (VIII), s. 28–35.
- Kownacka, K. 2023. *Mniejszość niemiecka w wyborach do rad gmin*, [w:] *Rola mniejszości niemieckiej w procesie tranzytacji i transformacji społeczno-ustrojowej w Polsce*, K. Zuba (red.), Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, Opole.
- Kuc, P. 2023. *Ani jednego „Niemca” w Sejmie. Dlaczego mniejszość niemiecka nie weszła?*, <https://gnn.pl/dlaczego-mniejszosc-niemiecka-nie-weszla-do-sejmu/> (dostęp: 20.03.2025).
- KWW Mniejszość Niemiecka gotowa do startu w wyborach parlamentarnych 2023*, 2023, <https://www.mniejszoscnemiecka.eu/2023/08/18/kww-mniejszosc-niemiecka-gotowa-do-startu-w-wyborach-parlamentarnych-2023/> (dostęp: 14.03.2025).
- Lepiarz, J. 2023. *Mniejszość niemiecka poza parlamentem. Koniec pewnej ery*, <https://www.rp.pl/polityka/art39305111-mniejszosc-niemiecka-pozza-parlamentem-koniec-pewnej-ery> (dostęp: 20.03.2025).
- Leszczyńska, M. 2018. *Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa a rozwój gospodarki i społeczeństwa*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, nr 56, s. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.15584/nsawg.2018.4.23>.
- Lis, M. 2016. *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim 1989–2014. Z bagażem przeszłości w realiach współczesności*, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Stowarzyszenie Instytut Śląski, Opole.
- Loranty, K. 2017. *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki*, J. Pawłowski (red.), Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa.
- Majnusz, M. 2023. *Zgrzyt na opozycji. Mniejszość Niemiecka ze swoim kandydatem do Senatu. Starosta Henryk Łakwa powalczy z Piotrem Woźniakiem i kandydatem PiS*, <https://nto.pl/zgrzyt-na-opozycji-mniejszosc-niemiecka-ze-swoim-kandydatem-do-senatu-starosta-henryk-lakwa-powalczy-z-piotrem-wozniakiem-i-ar/c1-17829627> (dostęp: 14.03.2025).
- Matelski, D. 1999. *Niemcy w Polsce w XX wieku*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Poznań.
- Mazurkiewicz, M. 2022. *Mniejszość niemiecka w życiu społeczno-politycznym województwa opolskiego po 1989 roku*, Instytut Śląski, Opole.
- Mazurkiewicz, M. 2023. *Udział mniejszości niemieckiej w wyborach w III RP, ze szczególnym uwzględnieniem wyborów do Sejmu i Senatu w 2023 r.*, „Studia Śląskie”, t. 93, s. 315–338.
- Myczka, L. 2023. *Walczą o 2 mandaty w sejmie i 1 w senacie. Mniejszość Niemiecka podsumowuje kampanię*, <https://opowiecie.info/walcza-o-2-mandaty-sejmie-1-senacie-mniejszosc-niemiecka-podsumowuje-kampanie/> (dostęp: 15.03.2025).
- Niebylski, M. 2023. *Mniejszość niemiecka w wyborach parlamentarnych*, [w:] *Rola mniejszości niemieckiej w procesie tranzytacji i transformacji społeczno-ustrojowej w Polsce*, K. Zuba (red.), Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej, Opole.
- Niemcy*, b. d., <https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/niemcy> (dostęp: 20.03.2025).

- Nijakowski, L. M. 2020. *Aktywność mniejszości niemieckiej w Polsce w życiu politycznym na poziomie centralnym na przykładzie kampanii wyborczej 2019 roku*, „Rocznik Polsko-Niemiecki”, nr 28, s. 250–262. DOI: 10.35757/RPN.2020.28.05.
- Nijakowski, L. M., Łodziński, S. (red.) 2003. *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Informator 2003*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- O organizacji*, b. d., <https://skgd.pl/o-nas/o-organizacji/> (dostęp: 05.03.2025).
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 października 2007 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r., Dz.U. 2007 nr 198 poz. 1438.
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 11 października 2011 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r., Dz.U. 2011 nr 218 poz. 1294.
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 października 2015 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 r., Dz.U. 2015 poz. 1731.
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 14 października 2019 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 13 października 2019 r., Dz.U. 2019 poz. 1956.
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 17 października 2023 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 15 października 2023 r., Dz.U. 2023 poz. 2234.
- Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 17 października 2023 r. o wynikach wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 15 października 2023 r., Dz.U. 2023 poz. 2235.
- Ogiolda, K. 2023. *Konwencja Mniejszości Niemieckiej. „Ataki na nauczanie niemieckiego to ataki na Polskę”*, <https://opolska360.pl/konwencja-komitetu-wyborczego-wyborcow-mniejszosc-niemiecka-za-nami> (dostęp: 14.03.2025).
- Ogiolda, K. 2024. *Śląscy Samorządowcy pokazali program. Mają ponad 500 kandydatów*, <https://opolska360.pl/konwencja-kww-slascy-samorzadowcy-pokazali-program-i-kandydatow> (dostęp: 21.03.2025).
- Opiola, W., Czabanowska, K. 2023. *Organizacje mniejszości niemieckiej na Opolszczyźnie ze szczególnym uwzględnieniem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim i Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej*, [w:] *Colloquium Opole 2022 Polacy – Niemcy – Czesi Sąsiedztwo w XXI wieku, Obywatelstwo, tożsamość, wielokulturowość. Śląskie doświadczenia ochrony praw mniejszości narodowych*, M. Mazurkiewicz, A. Haas, R. Wiczorek (red.), Instytut Śląski, Opole.
- Popiełiński, P. 2011. *Młodzież mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku po 1989 roku*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa.
- Popiełiński, P. 2020. *Mniejszość niemiecka w III Rzeczypospolitej Polskiej (1989–2019) w procesie integracji ze społeczeństwem większościowym*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa.
- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 sierpnia 2023 r. w sprawie zarządzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 2023 poz. 1564.
- Powołanie doradcy Marszałka Sejmu ds. mniejszości narodowych i etnicznych 2024, <https://sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/komunikat.xsp?documentId=1011C6C261ED3F28C1258B1E00463F83> (dostęp: 22.03.2025).
- Program Wyborczy KWW Mniejszość Niemiecka 2023 „Opolskie Region Dialogu” 2023*, <https://www.mniejszoscniemiecka.eu/program/> (dostęp: 14.03.2025).
- Rosenbaum, S., Janusz, G., Donath-Kasiura, Z., Hassa, J., Cuber, T. 2018. *Deutsche Minderheit in Fakten und Zahlen*, Social-Kulturelle Gesellschaft der Deutschen im Oppelner Schlesien, Oppeln.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiają-

- jących podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, Dz.U. z 2022 r. poz. 276.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, Dz.U. 2024 poz. 109.
- Stańczyk, J. 1996. *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa.
- Struktura, b. d., <https://skgd.pl/o-nas/o-organizacji/struktura/> (dostęp: 20.03.2025).
- Sułowski, S. 2014. *Państwo i bezpieczeństwo w kazualnym związku*, [w:] *Trzy wymiary współczesnego bezpieczeństwa*, S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa.
- Szczepański, A. 2022. *Komitety wyborcze mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim w wyborach samorządowych III RP*, [w:] *Na pograniczach kultur i narodów t. XVII*, P. Frączek, J. Karolczuk (red.), Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”, Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku, Sanok.
- Szczepański, A. 2022. *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim w wyborach parlamentarnych III RP*, „Zeszyty Naukowe Collegium Witelona” 42 (1), s. 85–98. DOI: 10.5604/01.3001.0015.8923.
- Szczepański, A. 2024. *Tematyka bezpieczeństwa w programie wyborczym Komitetu Wyborczego Wyborców. Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 r.*, „Studia i Analizy Nauk o Polityce”, nr 2, s. 51–67. DOI: <https://doi.org/10.31743/sanp.17893>.
- Szyszlak, E. 2015. *Polityka państwa a bezpieczeństwo kulturowe mniejszości narodowych. Przypadek Romów w Republice Czeskiej*, „Studia Romologica”, nr 8, s. 29–42.
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe w Leśnicy, b. d., <https://stowarzyszenie.lesnica.pl/> (dostęp: 22.03.2025).
- Tablice z ostatecznymi danymi w zakresie przynależności narodowo-etnicznej, języka używanego w domu oraz przynależności do wyznania religijnego 2021*, <https://stat.gov.pl/spisy-powszechnie/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaleznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaleznosci-do-wyznania-religijnego,10,1.html> (dostęp: 04.03.2025).
- Tuta, E. 2003. *Niemcy*, [w:] *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Informator 2003*, L. M. Nijakowski, S. Łodziński (red.), Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz. U. 2005 nr 17 poz. 141 z późn. zmianami.
- Wasiuta, A. 2018. *Bezpieczeństwo ekologiczne*, [w:] *Vademecum bezpieczeństwa*, O. Wasiuta, R. Klepka, R. Kopeć (red.), Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner, Kraków.
- Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 15 października 2023*, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/> (dostęp: 13.03.2025).
- Zajdel, J. K. 2023. *Zagrożenie bezpieczeństwa tożsamościowego a polityka zagraniczna Prawa i Sprawiedliwości po 2015 roku*, „Securo”, nr 10, s. 7–20.
- Zalewski, S. 2017. *Bezpieczeństwo polityczne państwa*, [w:] *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki*, J. Pawłowski (red.), Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa.
- Zięba, R. 2004. *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury, funkcjonowanie*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Zięba, R. 2012. *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej”, nr 1 (86), s. 7–22.
- Zięba, R. 2014. *Treść i zakres pojęcia „bezpieczeństwo Polski”*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski. Współczesne wyznawania*, S. Wojciechowski, A. Potyrała (red.), Difin, Warszawa.

THE ISSUE OF SECURITY IN THE ELECTORAL PROGRAM OF THE ELECTORAL
COMMITTEE OF THE GERMAN MINORITY IN THE 2023 PARLIAMENTARY ELECTIONS

Abstract: The primary objective of this article is to present the programmatic assumptions of the Electoral Committee of Voters German Minority in the 2023 elections to the Sejm and Senate from the perspective of broadly understood security. The most significant theoretical premises are examined, including, among others, an explication of the concept of security, its typology, and selected variants. The voting results are then presented, and a potential reason for the decline in support for minority candidates is identified. The study employs comparative, systemic, and statistical methods, utilizing source analysis and literature critique as illustrative research techniques.

Keywords: Electoral Committee of Voters German Minority; Opole Voivodeship; Social and Cultural Association of the German Minority in Opole Silesia; security; parliamentary elections

BIOGRAM

Andrzej Szczepański, dr nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Adiunkt w Zakładzie Nauk o Bezpieczeństwie na Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych Collegium Witelona Uczelnia Państwowa. W swoich badaniach koncentruje się na problematyce bezpieczeństwa mniejszości narodowych i etnicznych oraz wpływie fragmentaryzacji etnicznej na bezpieczeństwo państwa. Poczesne miejsce w zainteresowaniach naukowych autora zajmuje również najnowsza historia Polski. Kontakt e-mail: andrzej.szczepanski@collegiumwitelona.pl